

Geliş Tarihi / Received Date
22.09.2022Kabul Tarihi / Accepted Date
19.01.2023

İsraf ve Tüketime Bir Tepki: Çöpteki Hazine “Freegan Food”

A response to Waste and Consumption: Treasure in the Waste “Freegan Food”

İrfan YURT¹

Öz

Bu çalışmada israf ve tüketime karşı olarak ortaya çıkan freegan food akımı ele alınmıştır. Teknolojik gelişmelerle birlikte tüketim çeşitliliğindeki hızlı değişim insanların gereksinim duyduğu temel ihtiyaçlara ek olarak kişilerde statü, itibar, kimlik, haz ve gösteriş ihtiyacını artırmıştır. Toplumlardaki isteklerin çeşitlenerek sürekli artış göstermesi tüketimin sunduğu çekiciliğe aldanan kişiler, gereğinden fazla tüketimin meydana getirebileceği olumsuz sonuçları göz ardı edebilmektedir. Tüketim alanındaki artış ile bireysel, toplumsal, çevresel düzeyde ciddi derecede olumsuzluklar meydana gelmiştir. Bu kapsamda çalışmanın amacı israf, atık gıda ve tüketim çılgınlığını freeganların yaşam tarzları incelenerek ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda çalışma “freeganizm” yaşam tarzlarının ortaya çıkış nedenleri, benimsedikleri fikirler ve yaşam şekilleri çeşitli yerli ve yabancı kaynak taraması yapılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucuna göre freegan topluluklarının gereksiz tüketime karşı tepki gösterdikleri, kaynakları paylaşmayı ve geri dönüşümü sağlayarak kar odaklı ekonomi yerine insan odaklı bir yaşam anlayışı benimsedikleri saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tüketim, Atık, Freeganizm, Freegan Food, Gıda İsrafı

Abstract

In this study, the freegan food movement, which emerged against waste and consumption, was discussed. The rapid change in consumption diversity with technological developments has increased the need for status, reputation, identity, pleasure and showing off in addition to the basic needs that people need. People who are deceived by the attractiveness of consumption due to the diversification and continuous increase in demands of societies can ignore the negative consequences of excessive consumption. With this increase in consumption, serious negative consequences have occurred at the individual, social and environmental level. In this context, the aim of the study is to reveal the waste, wasted food and consumption frenzy by examining the lifestyles of freegans. For this purpose, the study was carried out by scanning various domestic and foreign sources, the reasons for the emergence of "freeganism" lifestyles, the ideas and lifestyles they adopted. According to the results

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi, Karabük / TÜRKİYE, E-mail: irfanyurt@karabuk.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-6568-5328

of the study, freegan communities show a reaction against unnecessary consumption, they share resources, make recycling and adopt a people-oriented life approach instead of a profit-oriented economy.

Keywords: Tüketim, Atık, Freeganizm, Freegan Food, Food Waste

Giriş

İnsanlığın var oluşundan itibaren tüketim önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Geçmişten günümüze baktığımızda tüketim ilk olarak fizyolojik ihtiyaçların giderilmesi için kullanılan bir kavram iken, teknolojinin etkisiyle kültürel, sosyal, kişisel amaçları gerçekleştirmeye yarayan bir araç olarak kullanım alanı genişlemiştir. İnsanlığın gün geçtikçe istediği her şeye kolay bir şekilde anında sahip olabilmesi ve dünyadaki her şeyden haberdar olarak yararlanabilmesi imkânı dünyayı küresel bir köy haline getirmektedir. Bu değişimler neticesinde tüketimin etkileri kültürel bir boyuta taşınmaktadır. Kapitalizmin ele geçirdiği, her şeyin tüketilebilir olduğuna inandırılan tüketim toplumunda israf ise kaçınılmaz bir son olmaktadır (Taş, 2020). Günümüz akışına katılan insanlar isteklerin sınırsızlaşmaya başlaması ile gereksiz yere para, zaman, emek harcama, gereksiz tüketim, savurganlık ve tutumsuzluk sergilemeye başlamışlardır.

Kapitalist sistemin bir uzantısı ve tüketim toplumunun da doğal bir unsuru olan aşırı tüketimin (Süzer ve Doğdubay, 2022) alışkanlık haline getirilmesi israfı beraberinde getirerek dünyanın çöplüğe dönmesine etki etmektedir (Fidan, 2014). Refah, mutluluk ve başarıyı maddi varlıkların edinilmesi ve tüketilmesi açısından tanımlamak, tüketimci bir dünya görüşünü sürdürmektedir. Tüketimciliğin yaygınlığı ve tüketimin yeni elde etmekten elden çıkarmaya (Yurt, 2022) doğru tek yönlü doğrusal bir hareket olarak görülmesi göz önüne alındığında, tüketici israfının tüketim toplumunun yaygın bir sonucu olması şaşırtıcı değildir (Brosius, Fernandez ve Cherrier, 2013). Tüketim toplumunda görülen israf ve aşırı tüketime karşı tepki amaçlı oluşumlar ortaya çıkmıştır. Bu oluşumlardan biri de freeganlar topluluğudur. Freeganlar atılan nesnelere yeniden elde eder, doğrusal tüketimi bir döngü içinde yeniden şekillendirir, aynı anda tüketilen yeni kaynakları azaltır ve tüketici israfını azaltır. Bu kapsamda çalışma da gittikçe popüler olan freeganizm akımı incelenmiştir.

Freeganizm (Tüketim Karşıtlığı)

"Freegan" sözcüğü, halka açık yemekleri organize etmek için bir tür protesto olarak gıda geri kazanımını kullanan ve hayırseverlik değil dayanışma sunan "Food Not Bombs" adlı bir hareketin kurucularından biri tarafından başlatıldı. Bu kişi bir gece çöp tenekesine daldığını ve büyük miktarda peynir bulduğunu iddia etmektedir. Ve bunu şu şekilde ifade etmiştir, "Vegan olmak için, hadi özgür olalım." Bu hikâyeyi paylaştı ve sonra biri "Neden Freegan?" adlı bir broşür yazdı. Şaka olarak başlayan bu kelimeyi, öncelikle israfa el koyarak kapitalizme katılımı azaltma ve kapitalizme alternatifler oluşturma öğretisine dönüştürdü (Brown, 2016). Freeganizm, 1990'ların ortalarında, çevreci hareketlere ve küreselleşme karşıtlığına yönelik olarak ortaya çıkmıştır. Freegan kelimesi, 'özgür' ve 'vegan' kelimelerinin birleşiminden ortaya çıkmıştır. Freegan.info'ya göre üyeler, materyalizm (maddecilik), rekabet ve açgözlülük üzerine kurulu bir topluma karşı toplumu, cömertliği, özgürlüğü, sosyal kaygıyı, iş birliğini ve paylaşımı benimserler (Pickup, 2011). Temel düzeyde, atılan malların (gıda dahil) geri kazanılması

ve kullanılması uygulamasıdır (Setaysha, 2015). Freegan'lar farkındalık yaratmayı ve israfın sürdürülebilir değil, bu kadar israfın durması gerektiğini belirtmektedir.

Freeganizm, “Geleneksel ekonomideki kıt kaynakların yaşam için en az düzeyde tüketilmesi” (freegan.info, 2021) olarak tanımlanmıştır. Ayrıca çöpe atılan gıdaları işlemden geçirip tüketerek çevresel etkiyi en az seviyeye düşürmeye çalışan politik, ekonomik ve sosyal bir eğilimi de ifade etmektedir (Villi, 2021). “Freegan” terimi, Amerika Birleşik Devletleri'nde ve diğer gelişmiş ülkelerde “geleneksel ekonomiye sınırlı katılım ve minimum tüketime dayalı olarak yaşamak için alternatif stratejiler uygulayan insanları” tanımlamak için kullanılmaktadır. Yani, freeganlar tüketimlerini sınırlamak için bilinçli bir seçim yaparlar. Gelişmekte olan ülkelerde “çöpçü” terimi genellikle çöpleri arayanlar için kullanılır ve çöplüğe dalış yapan insanlar arasındaki farkı zorunluluktan ziyade seçim yoluyla yapmak önemlidir (Charlton ve Cosgrove, 2015). Gelişmiş ya da gelişmekte olan herhangi bir ülke olsun dünyanın her noktasında çöp karıştırarak gıda arayan insanlar vardır. Genelde bu kişiler gelir düzeylerinin iyi olmadığı için ihtiyaçtan bu şekilde davranmaya zorunlu olan kişilerden oluşmaktadır. Bu makalede çöp dalışı yapan kişiler aşırı tüketim çılgınlığına tepkimedeki bulunan ve bu savurgan döngüyü etkisizleştirmek için çöpten topladıkları taze gıdaları ve kullanılabilir durumda olan her türlü ürüne yeni hayat veren freeganları ele almaktadır (Ünlüer, 2021). Freeganlar, insanların çok fazla israf ettiğini ve oluşan atıklarla geçinebileceklerini belirtmektedirler. Freeganlar, tüketici yaşam tarzından mümkün olduğunca uzak duran insanlardan oluşmaktadır. Ekonomi baskısından uzak yaşamak ve para ödememek ilkelerine sahiptirler. Satın almayı tercih etmektense toplumumuzun ürettiği aşırı miktardaki atığı değerlendirmektedirler. Freeganizm hareketi gönüllüleri tüketim sayesinde var olur. Bu akım bir yaşam biçimini almıştır ve yatırım yapmaktan, biriktirmekten daha fazlasıdır (Cobbs, 2014).

Freegan akımının öncülerinden ABD'li Adam Weissman'a göre freeganizm, “israfı önlemek, daha az çalışabilmek için para biriktirmek ve tüketimin etkilerini en aza indirmek için oluşturulmuş bir strateji ve siyasi kültür” olarak tanımlanmıştır (Gömödeniz, 2012). Freeganizm savunucularının eleştirilerinin ana odağında aşırı tüketim ve aşırı tüketimin getirdiği olumsuz etkileri vardır. Toplumlarda görülen gereğinden fazla tüketim evrendeki kaynaklarının yok olmasına neden olabilmektedir. Özellikle gelişmiş toplumlarda gereğinden fazla tüketime dönük eğilimler (Yurt, 2021) yenilenemeyen kaynakların yok olmasına ve küresel israfın artışına neden olmaktadır. Gereklili önlemlerin alınmaması durumunda dünyanın gün geçtikçe açlık gibi problemlerle daha çok karşı karşıya kalması kaçınılmaz olacaktır (Taş, 2020).

Freeganizm, “geleneksel ekonomiye sınırlı katılım ve minimum kaynak tüketimine dayanan alternatif bir yaşam stratejisidir” (www.freegan.info). Freeganlar, bireyler tarafından tamamen elden çıkarılan artık işe yaramaz ya da tüketilemez görülen malları tüketerek, atılan yiyecekleri yiyerek, ikinci el kıyafetler giyerek ve evlerini çöpten topladıkları ürünlerle donatarak kendilerini ayakta tutarlar ya da bireylere bu şekilde tepki gösterirler. Kısaca çöp bidonuna dalış ev sakinleri, perakendeciler ve işletmeler tarafından işe yaramaz olarak görülüp elden çıkarılan malların freeganlar tarafından değerli görülerek sahiplenilmesini kapsamaktadır. Birçok Freegan topluluğu için, bu atıkları toplamanın önemi tüketim karşıtı ve sürdürülebilirlik kaygılarından kaynaklanmaktadır. Bazı Freegan'lar deneysel bir

yenilik olarak "çöp yer", diğerleri ise gerçek ihtiyaçtan dolayı atıkları toplar (Pentina ve Amos, 2011). Freegan hareketi, doğası gereği, tüketim karşıtıdır ve satın almak yerine yeniden kullanmayı, geri dönüştürmeyi, paylaşmayı ve takas etmeyi savunur. Mümkün olan her yerde, iyi bir sebep olmaksızın atılan yiyecekler geri alınabilir ve yenilebilir. Freegan olmak için çöplüklere dalmak zorunluluğu yoktur. Çöp yerine bazı web siteleri aracılığı ile ailelere kıyafet vb. ürünler dağıtabilir ve yeni ürünler satın almaktan kaçınabilir. Gelişmekte olan ülkelerde gıda, depolama ve soğutma gibi altyapı sorunları nedeniyle daha ilk aşamalarında israf olmaktadır. Ancak orta ve yüksek gelirli ülkelerde ise yiyecekler sonraki aşamalarda israfa uğramaktadır (Vegconomist, 2019). Tedarik zincirindeki aktörler arasındaki koordinasyonun sağlanması israfın daha az olmasına katkıda bulunacaktır. Gelişmiş ülkelerdeki tüketici davranışının büyük bir etkiye sahip olabilmesi ve daha fazla tüketicinin freegan mesajını kabul etmesi durumunda, üreticiler ve perakendecilerin buna göre koordinasyonun sağlanmasında itici rol oynayacaktır.

Freeganlar mümkün oldukça yeni ürünler satın almadan hayatlarını devam ettiren bir grubu içermektedir. Freeganizm akımına göre, taze olmasına rağmen çöpe atılan gıdalar, giyilebilir durumdaki kıyafetler ve diğer ürünler atıldıkları yerlerden "freeganizm" anlayışını benimseyenler sayesinde çıkarılarak yeniden hayat buldurulmaktadır. Freeganlar gereksiz yapılan aşırı israf ve tüketime ve dünyada açıklıkla mücadele eden binlerce insan varken büyük süpermarketlerin, restoranların, bireysel tüketicilerin savurganlığına karşı bir oluşumu temsil etmektedir. İnsanların aşırı tüketim ve israfa duyarsızlıklarını topluma duyurmak için sorumluluk hissi ile çöplere dalan "freegan" bireyleri, bazı kaynaklar tarafından "dumster diver" olarak yani "çöpe dalanlar" olarak da anılmaktadırlar (Ünlüer, 2021). Aslında freeganlar tüketimden kaçış olmadığını belirterek sadece sınırsız tüketim düşüncesini eleştirerek karşı çıkmaktadır. Kapitalizmin bireylere dayattığı tüketim kalıplarını değiştirmek ve daha bilinçli hale getirmek istemektedirler. Bireylerin kitlesel tüketime karşı çıkarak hayatı kolaylaştıran, toplumsal ve çevresel faydayı gözetken ürün ve hizmetlere öncelik verilmektir. Bu sayede tüketim ürünlerini israf etmeme ve geri dönüşümü teşvik etmeye katkı sağlanması amaçlanmaktadır (Taş, 2020).

Bazı kararlı freeganlar, etik nedenlerle hepsinin aynı fikirde olmadığı yiyecek tedarik etmek için başka yöntemler önermektedir. Bunlara dolandırıcılık, hırsızlık, çalışan hırsızlığı ve daha fazlası dahildir. Tüm freeganlar bu yöntemlerle aynı fikirde değildir, çünkü bunlar genellikle tüketim piramidinin en altındaki insanları suçlamakla sonuçlanmaktadır (Setaysha, 2015). Freeganların hayat standartları arasında da farklılıklar olmaktadır. Her gün başkaları tarafından atık olarak elden çıkartılan malzemeleri değerlendirmek için arayış içerisinde olurlar. Ayrıca çoğu teknolojiye açıktır ve freegan hareketini ilerletmek için kullanılmaktadırlar (Cobbs, 2014). Bu amaçla kurulan, bazı web siteleri aşağıda belirtilmiştir:

www.freecycle.org/: 10 milyondan fazla üyeye sahip ücretsiz üyelik kabul eden bir sitedir. Yaşadıkları şehirde ücretsiz eşya veren ve alan, kâr amacı gütmeyen, halk tabanlı bir insan hareketi olduklarını belirtirler. Amaçları bir şeyleri yeniden kullanılabilir duruma getirmek ve iyi olan eşyaların çöpe atılmasını engellemektir. Misyonu; "israfı azaltan, kıymetli kaynaklardan tasarruf eden ve çöplüklerimizdeki yükü hafifleten, dünya çapında bir paylaşım hareketi oluşturmak" olarak belirtmiştir (freecycle.org, 2022).

Freegan.info: Dünyadaki freeganların birbirlerini bulmalarına ve organize olmalarına aracılık eder. Ayrıca diğer freegan sitelerine bağlantılar ve faydalı bilgiler paylaşır. Şirketlerin ve paranın yaşamımız üzerindeki kontrolünü sınırlamamızı söyler. İsraf ve aşırı tüketime karşı çıkmaktadırlar (*freegan.info*, 2022)

Trashwiki.org: Bu sayfada “Çöplerinizden sürdürülebilir bir şekilde nasıl kurtulacağımıza, çöpleri mantıklı bir şekilde nasıl geri alacağımıza, bir şeyleri nasıl ücretsiz paylaşacağımıza ve ücretsiz alacağımıza ve çok daha fazlasına dair kesin açıklamalar” bulabilirsiniz. Ayrıca sayfada ülkelere göre nasıl bedava yiyecek bulunabileceği ve çöpe dalış yerlerini belirten konular hakkında bilgiler yayınlanmaktadır (*trashwiki.org*, 2022).

Moneyless.org: Site parasız yaşamak hakkında bilgiler vermektedir. *Trashwiki*'nin arkasındaki bazı kişiler tarafından oluşturulan bir sitedir (*moneyless.org*, 2022).

Fallingfruit.org/freegan: Tüm internetteki verilerden titizlikle bir araya getirilen küresel freegan haritasını paylaşmaktadır (*Fallingfruit.org*, 2022).

Freegan Food (Çöpten Beslenme)

“Freegan Food Akımı” ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’nde çöpe atılan ürünlerin, gerekli gıda hijyeni sağlanarak gıdaların sonra tüketilmesi ile ortaya çıkmıştır. Zamanla İngiltere, Kanada, Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde de bilinirliği artmış ve uluslararası gastronomi literatüründe yer edinmiştir (Aksoy ve Solunoğlu, 2015).

Freeganizm genel olarak üç farklı şekilde görülebilmektedir (Taş, 2020).

1. “Yeni toplumsal hareket”
2. “Tüketim karşıtı ya da sürdürülebilir hareket”
3. “Basitçe bir yaşam tarzı, felsefe veya uygulamalar dizisi”

Freeganlar, çöp bidonuna dalış yaparak ve diğer bireyler tarafından gözden çıkarılan malları toplayıp onları tüketerek kendilerini ayakta tutan, sürekli olarak maddi malların gereksiz tüketilmesine ve satın alınmasına karşı olan anti-tüketicilerdir. Ana akım tüketiciler ise Freeganizmi sağlıklı ve tehdit olarak damgalamaktadır. Freeganizm ve uygulayıcıları ise insanların israf ve savurganlıklarına tepki göstererek çok boyutlu bir ters etiketleme yapmaktadır (Nguyen, Chen ve Mukherjee, 2013).

Restoran ve süpermarketlerin “atık” olarak çöpe attığı ürünler (Taş, 2020); cateringler, mezuniyet törenleri ve düğünler gibi büyük organizasyonlardan sonra çöpe atılan gıdalar freeganların yiyecek ihtiyacını karşılamaktadır (Ünlüer, 2021). Genellikle insanlar Freeganları işsiz, ihtiyaç sahibi kişiler olarak sanmaktadır. Gerçekte sanıldığı aksine bu topluluğun üyeleri arasında farklı meslek gruplarına sahip avukatlar, yöneticiler ve öğrenciler vb. bulunmaktadır. Freegan akımı üyeleri çöpten çıkarılan gıdaların nasıl faydalı bir besin olarak kullanılacağına yönelik olarak sanal ortamlarda Youtube, Facebook, Instagram vb. internet sitelerinde yemek tarifleri oluşturarak paylaşım yapmaktadırlar. Bu tarifler freegan üyelerinin yiyecekleri çöp kutusu dalışı yapılmasından çıkarılarak, temizlenmesine ve pişirilmesine kadar olan tüm süreci içerebilmektedir (Aksoy ve Solunoğlu, 2015).

Freegan kelimesi, özgür ve vegan kelimelerini birleştirmektedir. Veganlar, genellikle hayvan hakları nedeniyle her türlü hayvansal üründen kaçınan insanlardır (Altundağ ve Payas, 2021). Freeganlar, birçok ürünün üretiminde hem insanların hem de hayvanların istismar edildiğini fark ederek bu fikri geliştirmişlerdir (Setaysha, 2015). Freeganlar para ile alışverişi reddederler ve meydana gelen büyük israf ürünlerinden (Bozkurt, Meriç ve Bozkurt, 2017) yararlanarak bu şekilde sistemi boykot etmektedirler. Freegan hareketi çok büyük kitlelere ulaşmış ve her gün büyüyerek ilerlemektedir (Setaysha, 2015). Özellikle gelişmiş ülkelerde bu hareketin gerçekleştirilmesi farklı yollarla gerçekleşebilmektedir. Çöp kutusuna dahi en yaygın olarak duyurulan yöntemlerden biridir. Bazılarına göre atık olarak gözden çıkartılmış yiyecekleri yemenin uygun olmayacağı düşüncesine rağmen uygulama çok hijyenik olabilir. Büyük perakendeciler tarafından değersiz bulunarak gözden çıkartılan gıdaların çoğu hala paketlerdedir ve genellikle 'son kullanma' tarihlerinde değil, önce atılırlar. Genellikle çöp kutuları büyük olur ve boyutundan dolayı tırmanarak ürünlere ulaşılır. Freeganlar genellikle gruplar halinde çöp kutusuna atlar ve ne bulurlarsa paylaşmaktadırlar (Setaysha, 2015).

Freegan Yaşam İlkeleri

Freeganlar, satın almadan bir şeyleri ücretsiz almak için çok çeşitli stratejiler kullanmaktadırlar. Deneyimli freeganlar, bir kuruş bile harcamadan yiyecek, barınak, giyecek, ulaşım ve eğlenme gibi ihtiyaçlarını giderebilirler. Freeganlar sadece çöp dahi ile yiyeceklerini sağlamazlar. Çöpe dahi yapmayan freeganlar da var. Bunlar bahçıvanlık yapan, yabancı otlardan beslenen ve kendi yiyeceklerini yetiştirebilen kişilerdir. Ayrıca her çöp dahi yapan kişiler freegan olmayabilir (Cobbs, 2014). Freeganların diğer yöntemleri aşağıdaki gibidir:

- Kentsel toplayıcılık (çöp kutusu dahi/ masa dahi)
- Atıkları Yeniden Kullanma ve Geri Kazanımı
- Yeşile Dönüş (Bahçıvanlık)
- Çevre dostu seyahat
- Ücretsiz Barınma-Kirasız konut
- Takas
- Daha Az Çalışma

Kentsel Toplayıcılık (Çöp kutusu dahi/ masa dahi): Freeganlar başkalarının işe yaramaz olarak gördükleri yiyecek ve ürün atıklarını çöp dahi ile toplamaktadır. Bu "kentsel yiyecek arama" (çöp kutusu dahi) olarak bilinen bir uygulamadır (Livingston, 2021). Çöp dahi sırasında hiç kullanılmamış, az kullanılmış, bozulmamış her türlü ürünle karşılaşmakta ve bunlar çöpten çıkarılarak kullanılabilir duruma getirilmektedir (Yavuz, 2017). Çöpten kurtarılan ürünler başkaları ile de paylaşılabilir. ABD New York' ta ortaya çıkan akım, tüm dünyada hızla yayılıyor. Freeganlar genellikle günlük gıda ihtiyaçlarını restoran ve süpermarketlerin çöplerinden karşılamaktadır. Daha farklı ihtiyaçları içinse örneğin öğrenci yurtlarına yönelmektedirler. Üniversitelerin mezuniyet törenlerinden sonra, boşaltılan yurtların önüne giderek çöp dahi yaparlar. Bu çöplerde çalışır durumda iPod'lardan, fiyat etiketi bile üzerinde duran kıyafetlere vb. her şeyi bulabilmektedirler.

Masa dalaşı yemek mekanlarında (genellikle fast food lokantaları veya alışveriş merkezleri) oturmayı ve yemek yiyenlerin tabaklarında bıraktığı artıkları almayı içerir. Daha az hijyenik olan bu uygulama, kusursuz olmaktan uzaktır (Setaysha, 2015) ve çoğu zaman işletmelerin engellemesi ile karşılaşılır. Bazı bağımsız mağazalar ve gıda satış noktaları, süresi dolmuş malları freeganlara vermeyi düşünebilir. Fakat bazı yasal sınırlamalar buna imkân vermeyebilir. Çünkü işletmeler, verilen yiyeceklerin insanları hasta etmesi durumunda sorumlu tutulacaklarından endişelenmektedir (Setaysha, 2015).

Marketlerin rafları boş bırakmak istememesinden kaynaklı olarak gereğinden fazlasını bulundurması daha sonra arta kalanların çöpe atmasına neden olabilmektedir. Ayrıca, ortalama kalite seviyesinin altındaki ürünlerden de rahat vazgeçebilirler, çünkü müşteri gözünde tarihi geçmiş ya da şekli bozuk bir meyve satan işletme durumuna düşmek istemezler. Freeganlar, bunların doğanın bir parçası olan küçük kusurlar olduğunu savunur (Cobbs, 2014). İşletmelerin kalite kontrol ve ürün stoklama hareketleri süpermarketlerin gıda israfına yeterince önem vermediğini göstermektedir.

Atıkları Yeniden Kullanma ve Geri Kazanımı: Fidan, (2014) atığı “bir değer ödeyerek alınan maddi varlıkların işe yaramadığı veya fonksiyonunu yitirdiği düşünülüp çöpe atılan ekonomik olarak ömrünü yitirmiş plastik, cam, metal, tekstil vs. gibi metaryallere” verilen ad olarak tanımlamıştır. Freeganlar, oluşan atık miktarları karşısında dehşete düşmekte ve gelecek için kaygı duymaktadırlar. Atık oluşumuna istemeden de olsa katkıda bulunmaktan kaçınmak için, kırılan eşyaları değiştirmek yerine onarırlar, ürünleri geri dönüştürürler ve gıda atıklarını kompost haline getirirler. Freeganlar ihtiyaç duymadıkları eşyaları asla atmazlar, onları ihtiyaç sahiplerine ulaştırırlar (Livingston, 2021). Ayrıca yeniden kullanımı mümkün olmayan çürümüş yiyeceklerden de gübre yapılabilir. Kısaca freeganlar her türlü ürünü değerlendirerek tekrar kullanıma sunarlar.

Fidan, (2017) çalışmasında çöpleri A ve B sınıfı nitelikli çöpler olarak 2 ye ayırmıştır. Bu kapsamda A sınıfı nitelikli çöpler herhangi bir ilave müdahalede bulunulmaksızın, “yıkama, bölme, öğütme, eritme, presleme” gibi yöntemler kullanılarak birincil süreçlerden sonra direkt hammadde olarak kullanılabilir atık maddeler olarak yorumlamıştır. B sınıfı nitelikli çöpleri ise; başkaları tarafından istenirse aynı amaçlarla da kullanılabilen, tüketicinin beğenmemesi, model eskimesi, servis imkanının kalmaması gibi nedenlerle çöpe bırakılan eşyalar, malzemeler ve ürünler olarak belirtmiştir (Fidan, 2014).

Hiçbir şeyin atık olduğuna inanmama felsefesine sahip olan freeganlar için ürünlerin tamir becerisine sahip olunması önemlidir. Aralarında oluşturdukları topluluklar aracılığı ile workshoplar düzenleyerek freeganlara tamir becerisini kazandırmaktadırlar. Genellikle bu dersler terk edilmiş binalarda yapılmaktadır (Gömdeniz, 2012).

Yeşile Dönüş (Bahçvanlık): Freeganizm, alternatifler üretmek sürdürülebilirliklerini sağlar. Bu tip freeganizm savunucuları süte veya meyveye ihtiyaçları olduğunda, bunları bir şirketten almazlar. Kendi meyvelerini ve kendi hayvanlarını yetiştirmektedirler. Bunu gerçek özgürlükleri olarak görürler. Kendi başlarına ve arkadaşlarıyla birlikte mal üretmek, birbirini destekleyen insanlardan ve ilişkilerden oluşan topluluklar oluşturmaktadırlar (Cobbs, 2014). Freeganlar yiyecek aramanın yanı sıra kendi meyve ve sebzelerini üretebilirler. Küçük bahçelerde organik sebze üretilmesine yönelerek sağlıklı ve

çevreye zarar vermeyen bir süreç başlatırlar (Yavuz, 2017). Bahçe arazilerinin olmaması durumunda herhangi bir boş alanı (gerilla bahçivanlığı) kullanırlar. Bazıları hava karanlık olduğunda gizlice boş araziye girerler ve ekerler. Diğer gerilla bahçivanlar ise izinsiz terkedilmiş arazilere girerler ve tohum ekerler. Bu tür gerilla bahçeciliği, âtil kalmış, ihmal edilmiş ve az kullanılan şehir arazilerinin sorunlarına dikkat çeken bir aktivizm biçimidir (Livingston, 2021).

Freeganların nerede yaşadıklarına bağlı olarak, yenilebilir bitkilerle ve dolayısıyla olası öğünlerle çevrili olabilirler. Dünya üzerinde yabancı olarak yetişen çok fazla yenilebilir bitki vardır. Bu konuda biraz bilgi birikimi ile freeganların bundan faydalanması kolaydır. Bazı freeganlar aynı zamanda iyi bir bahçivandır, kendi yiyeceklerini ekerler, genellikle insanların bir araya gelip yetiştirdikleri yiyecekleri ekmek, hasat etmek ve paylaşmak için bir araya geldikleri bahçelere katılırlar (Setaysha, 2015).

Çevre Dostu Seyahat: Çoğu freegan, hava kirliliğinin artmasındaki en önemli unsuru olan taşıtlardan yayılan azot oksitler, hidrokarbonlar, karbon monoksit ve kurşunların yarattıkları kirlilik nedeniyle araba sahibi değildir (Livingston, 2021). Taşıtların çevreye verdiği zarar; otostop, yürüyerek, bisiklet, toplu taşıma (Tan, 2018) ortak araç kullanımı ile ulaşım ile en aza indirilebilir (Gömündeniz 2012). Hatta bazı freeganlar otobüsler ve trenleride genellikle fosil yakıtlara ihtiyaç duyduğundan bunları da kullanmamaktadır. Bunun yerine, freeganlar diğer ulaşım türlerine (ayak gücü, bisiklet, sürüşleri paylaşmak) yönelmektedirler (Livingston, 2021). Freeganlar ulaşımını eskiyen veya bozulduğu düşünüldüğü için çöpe atılan bisikletleri tamir ederek insan sağlığı için yararlı, çevre için zararsız olan bisikletle karşılayabilmektedir (Ünlüer, 2021). Araba sahibi freeganlar ise benzin yerine biyoyakıtlarla çalışan arabaları tercih etmektedirler.

Ücretsiz Barınma-Kirasız Konut: Çevrede birçok boş ev varken, ihtiyaç sahibi kişilerin evsiz olmasına ve ücret karşılığında kiralık evlerin tutulmasına karşı tepki gösterirler. Bundan dolayı kötü durumda olan binaları iş birliği ile tamir ederler ve buraları yaşanabilecek mekanlar haline getirmektedirler (Yavuz, 2017). Freeganizm felsefesi hiçbir şeyi atık olarak değerlendirmemekte onlar için çöp diye bir şey yoktur. Freeganlar insanların tamir yeteneklerini geliştirmek için kurslar düzenlemektedir. Bu tamir yetenekleri sayesinde buldukları şehirlerdeki kullanılmayan boş binaları yaşam alanlarına dönüştürme konusunda gayet yeteneklidirler (Ünlüer, 2021). İnsanların konut ihtiyacı çöp kutusundan öylece çıkarılabilecek bir şey olmaması bakımından yiyecek ve giyecek ihtiyacından farklı olmaktadır. Freeganlar terk edilmiş binaları, iyi kullanılması gereken başka bir atık türü olarak görür. Onlar için, gecekondulaşma-kullanılmayan binalara taşınmak-barınmaya çok ihtiyaç duyulan alanlarda binaları boş bırakan mülk sahiplerine karşı bir protesto şeklindedir. (Livingston, 2021). Bazı freeganlar ise kalacak yer edinme için barınma karşılığında çalışmaktadırlar. Genellikle kapıcılık, çiftlik işleri ve yaşlı bir kişiye refakatçilik vb. barınma karşılığında çalışılan mekanlardır.

Takas: İnsanları nakit harcamasına karşı, freeganlar ürünleri takas yapabilmekte. Takas sisteminde mal ve hizmetler, onlara ihtiyacı olan kişiler tarafından alınıp satılmaktadır. Örneğin, freeganlar sahip oldukları ürünleri bir saç kesimi veya sahip olmadıkları başka bir yiyecek türüyle takas edebilirler. Bu takas işlemi freeganların genellikle sistemin geliştiği yerlerde aktif ağlara sahip olduğu anlamına gelir (Setaysha, 2015). Freegan'lar, insanların istenmeyen mallarını bıraktığı, ihtiyaç sahiplerinin

kullanabilecekleri ürünleri alabilecekleri ücretsiz mağazaların ve ürün takası yapan kişilerin takipçileridir (Livingston, 2021).

Daha Az Çalışma: Freeganlar satın alma davranışını bırakmakla kalmamakta bazıları aynı zamanda standart “dokuz ila beş” çalışma saatleri arası zorunluluğunun da dışına çıkarlar. İnsanların çoğu çalıştıkları işlerde yeteri kadar emeklerinin karşılığını alamadıklarını, ruhsal ve fiziksel olarak olumsuz etkilendikleri, monoton ve stres dolu işlerinden artan kalan zamanlarda sosyal aktivitelere ve sevdiklerine zaman ayırmaya yetmeyecek kadar zaman bırakan işlerde çalışmaktadır (Tan, 2018). Genellikle elde ettikleri kazançları ise faturalarını ödemeye ve beslenmelerine yeterli olabilmektedir. Freeganlar paralarını mal ve hizmetlere harcamayı ve para için zamanlarını ücretli işlere ayırmayı reddetmektedirler. Para için çalışmayı reddetmek, ekonomik sisteme ve onun adaletsizliklerine karşı protestolarının bir parçasını oluşturmaktadır. Tabii bu, freeganların asla çalışmadığı anlamına gelmemektedir. Ayrıca Freeganlar yeteneklerini ihtiyaç duyduklarını karşılayabilmek için takas ederler (Livingston, 2021). Freeganlar sistemin bir parçası olan işlerde çalışmayı reddederek, çevrelerinin ve kendilerinin tüketeceği kadar üretim yapabilecekleri işlerde çalışıp, kendilerine ve çevrelerine zaman ayırmayı ve insanlara başka bir yaşam biçiminin de olası olduğunu göstermeyi tercih etmektedirler (Tan, 2018).

Görüldüğü gibi freeganizm farklı açılardan incelenebilmektedir. Bu kapsamda direkt olarak “freeganizmi” konu alan çalışmalara ait tablo aşağıda verilmiştir.

Çalışma Bulguları

Aşağıdaki tabloda “freeganizm” konularına yönelik yapılan akademik çalışmalar yer almaktadır.

Tablo 1. Freeganizmi konu alan çalışmalar

Yazar/yıl (Kaynakça)	Çalışma Adı	Konu/Amaç	Dergi/Kitap/Tez
(Shantz, 2005)	Bir Kişinin Çöpi...Başka Birinin Hazinesi: Çöp Dalışı, Freeganizm, ve Anarşi.	Çöp dalışı yaparak tüketim karşıtlığına dikkat çekmek. Çöpe atılan ürünlerin aslında ne kadar değerli olabileceğini göstermek.	Dergi
(Pentina, Amos, 2010)	Freegan fenomeni: tüketim karşıtı mı yoksa tüketici direnci mi?	Bu makale, kolektif kimlik inşa sürecini ve direniş boyutlarının Freegan olgusuna uygulanabilirliğini araştırmayı amaçlamaktadır.	Dergi
(Moré, 2011)	Dumpster Yemekleri: Freeganizmin Etnografik Bir Çalışması	Bu çalışma, freeganların nerede ve neden var olduğunu, çöpün markete dönüşme sürecini, her şeyden önce neden mükemmel yiyeceklerin çöpe dönüştüğünü ve freegan yaşam tarzından neler öğrenilebileceğini araştırıyor.	Dergi
(ErnstFriedman, 2012)	Freeganların Çöpten Ne Çıkardığını Çözmek	Freeganları yerinde gözlemleyerek, saha çalışması yaparak incelemektedir.	Dergi
(Nguyen, Chen ve Mukherjee, 2013)	Freegan topluluğunda ters damgalama	Freeganlara yönelik olumsuz bakış açısını, ters damgalama yöntemi ile belirterek tüketim karşıtlığına çıkarımlar sağlamak.	Dergi
(Charlton ve Cosgrove, 2015)	Akşam yemeği için çöp tenekesi dalışı: 'bedava' yemek yemek için gerekenlere sahip misiniz?	Çöp dalışı yapan kişilerin incelenmesi. Gözlemsel çalışma yapmak.	Dergi
(Aksoy ve Solunoğlu, 2015)	Gıda israfı ve “freegan food akımı” food waste and “freeganism”	“Aşırı tüketim, israf ve atık gıdalarla beslenmeye yönelik kaynak oluşturmak.”	Dergi

(Edwards, 2017)	Freegans: Amerika'da Gıda Atıklarının Zenginliğine Dalmak	Yiyecek israfının altında yatan nedenleri ve bunun kapitalizmle ilişkisini halka açık bir çöp turunda halka iletmek için hala yenilebilir ancak atılmış bir ürüne atıfta bulunarak verme.	Kitap Bölümü
(Cooks, 2017)	Freeganizmin Sonu/Sonları ve Gıda Atıklarının Kültürel Üretimi	Aşırı sermayenin toplum üzerindeki olumsuz etkisine değinerek gereksiz harcanan tüketim mallarını aramak ve kurtarmayı konu alır.Gıda israfına dikkat ceker.	Dergi
(Karaaslan, 2019)	Tüketim kültürü ve freeganizm hareketi: yeni bir ekolojik kültürün toplumsal olanaklarının araştırılması.	Ekolojik sorunları dert edinmiş bir sosyal hareket olan freeganizm hareketinin ekoloji pratiği olarak, Türkiye bağlamında ortaya çıkma biçimlerinin araştırılması amaçlanmıştır.	Tez
(Taş, 2020)	"Tüketim Karşısı Yaşam Tarzları: Freeganizm, Gönüllü Sadelik ve Minimalizm"	Çalışmada freeganizm, gönüllü sadelik ve minimalizm gibi yaşam tarzlarının ortaya çıkış nedenleri, benimsedikleri fikirler ve yaşam şekilleri betimlenmektedir	Dergi
(Villi, 2021)	Aşırı tüketime karşı bir yaşam biçimi olarak freeganizm .	Tüketim karşıtı bir yaşam tarzı olarak freeganizmin ne olduğu, bu hareketin nasıl ve neden ortaya çıktığı ve benimsediği bakış açıları ortaya konularak ortaya koymak.	Dergi

Kaynakça: Tablo yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablodan da görüldüğü gibi güncel bir konu olan freeganlara yönelik yapılan çalışmaların yetersiz olduğu, bunlar içersin de yabancı kaynakların daha fazla yer aldığı görülmektedir. Ayrıca kitap ve tez olarak konu hakkında çok az kaynak olduğu görülmektedir. Bulunan kaynakların yaklaşık yüzde 83'ünü makaleler oluşturmaktadır.

İçeriği konu ve amaç kapsamında incelediğimizde aslında freeganlar sadece çöpten ürün toplamak değil başka yöntemlerle de israf ve tüketime katkıda bulunmayı önermektedir. Freegan topluluklarının gereksiz tüketimin etkilerine tepki olarak ortaya çıktıkları, doğal hayatta sadeleşerek yaşamın asıl anlamına odaklanmayı savundukları, kaynakları paylaşmayı, insanların bilinçsizce yaptığı tüketimin zararlı etkisini en aza indirmeyi, geri dönüşüme ve israfı azaltma ve kâr odaklı ekonomiden insan odaklı yaşam için stratejiler uygulamayı davet ettiklerini söyleyebiliriz.

Sonuç ve Öneriler

Günümüz akışına kapılan insanlar isteklerin sınırsızlaşmaya başlaması ile gereksiz yere para, zaman, emek harcama, gereksiz tüketim ve savurganlık sergilemeye başlamışlardır. Ayrıca refah, mutluluk ve başarıyı maddi varlıkların edinilmesi ve tüketilmesi açısından tanımlamak, tüketimci bir dünya görüşünü sürdürmüştür. Tüketim toplumunda görülen israf ve aşırı tüketime karşı tepki amaçlı olarak freeganizm ortaya çıkmıştır. Küreselleşme ile insanların sürekli daha iyiye, daha yeniye, daha fazlaya sahip olma istekleri arttırılmaya çalışılmış bu durumun sonucu olarak yerküre üzerinde adaletsiz bir tüketim sorunu ortaya çıkmıştır. Üreticilerin ürünlere yükledikleri ikna edici anlamlar tüketicilerin isteklerini arttırmakta ve sürekli bir şekilde yeni olanın edinilmesi konusunda psikolojik bir istek oluşturulmaktadır (Aksoy ve Solunoğlu, 2015).

Freeganlar kaynakları paylaşmaya, insanların bilinçsizce yaptığı tüketimin zararlı etkisini en aza indirmeye, geri dönüşüme ve israfı azaltma ve kâr odaklı ekonomiden insan odaklı yaşam için stratejiler uygulamaya davet etmektedir. Freeganlar, hayati kaynakları insanları, hayvanları ve dünyayı

sömürmeden elde ettiğimiz ve herkesin ihtiyaçlarının karşılandığından emin olmak için özgürce paylaştığımız ve rekabetin değil iş birliğinin olduğu, kendi kendine yeterli, sürdürülebilir topluluklara dayalı bir gelecek tasavvur etmektedir. Aslında freeganlar tüketimden kaçış olmadığını belirterek sadece sınırsız tüketim düşüncesini eleştirerek karşı çıkmaktadır. Kapitalizmin bireylere dayattığı tüketim kalıplarını değiştirmek ve daha bilinçli hale getirmek isterler. Bireylerin kitlesel tüketime karşı çıkararak hayatı kolaylaştıran, toplumsal ve çevresel faydayı gözeten ürün ve hizmetlere öncelik verilmektir. Tüketim ürünlerini israf etmeme ve geri dönüşümü teşvik etmeye katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Çalışma incelendiğinde de görüldüğü gibi dünyayı daha adil, yaşanılabilir, insanların kendilerine vakit ayırabildiği, tüketim çılgınlığının terk edildiği bir dünya isteyen freeganların damgalanmaya maruz kaldıkları görülmektedir. Freeganlar insanlara aslında mutlu olmanın ve hayatta kalmanın dünyanın sürdürülebilir bir yer olmasının anahtarını sunmaktadırlar. Bunu kentsel toplayıcılık (çöp kutusu dalışı/ masa dalışı), atıkları yeniden kullanma ve geri kazanımı, yeşile dönüş (bahçivanlık), çevre dostu seyahat, ücretsiz barınma-kirasız konut, takas, daha az çalışma gibi düşüncelerini hayata geçirerek göstermektedirler. Ayrıca bu uygulamaları yapan kişiler ihtiyaç sahibi olan kişiler değildir. Hatta çoğu statü sahibi kişilerde olabilmektedir. Freeganizm savunucuları, insanların doğayı tahrip etmeye devam etmesi ve kaynakların doğru bir biçimde tüketilmemesi\kullanılmaması durumunda, gelecek nesillerin kaliteli bir yaşam için yeterli kaynaklara sahip olamayacağını belirtmektedirler. Freeganizm gibi israf, tüketim, atık vb. konulara karşı farkındalık oluşturacak farklı alternatif yaşam şekillerine gereksinim görülmektedir.

Gereksiz tüketimin etkilerine tepki olarak doğal hayatta sadeleşerek yaşamın asıl anlamına odaklanmayı savunan freeganların gün geçtikçe çevreye ve toplumlara sağladıkları fayda ile değeri daha çok anlaşılacak olan tüketim karşıtı hayat tarzlarının daha detaylı araştırılması önerilmektedir. Yapılan literatür taraması sonucunda freeganizm konusuna yeterli düzeyde akademik çalışma bulunmadığı görülmüştür. Bundan sonra freegan food ürünlerine dönük yapılacak olan çalışmalarda freegan food ürünlerin sağlık açısından olumlu yönlerinden farklı olarak zararlı yönlerinin de olup olmadığı incelenebilir.

Çıkar Çatışması Beyanı

“İsraf ve Tüketime Bir Tepki: Çöpteki Hazine Freegan Food” başlıklı makalem ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur.

Kaynakça

- Aksoy, M., & Solunoğlu, A. (2015). Gıda israfı ve “freegan food akımı. *I. Eurasia International Tourism Congress: Current Issues, Trends, and Indicators*.
- Bozkurt, Ö., Meriç, S., & Bozkurt, İ. (2017). A research on public executives to determine the effect of personality characteristics on the tendency to innovative. *Düzce University Journal of Social Sciences*, 7(1), 58-70.

- Brosius, N., Fernandez, K. V., & Cherrier, H. (2013). Reacquiring consumer waste: Treasure in our trash? *Journal of Public Policy & Marketing*, 32(2), s. 286-301. doi:https://doi.org/10.1509/jppm.11.146
- Brown, H. (2016). *Freeganism: Food waste's first wave*. Şubat 3, 2022 tarihinde https://thecounter.org/freeganism-alex-barnard/ adresinden alındı
- Charlton, K. E., & Cosgrove, S. E. (2015). Dumpster diving for dinner: Do you have what it takes to eat 'freegan' food? 1-1. Faculty of Science, Medicine and Health - Papers: part A. 3156. https://ro.uow.edu.au/smhpapers/3156 adresinden alındı
- Cobbs, J. (2014). *The Real Freegan Lifestyle – Freedom, Solidarity, Independence*. Şubat 4, 2022 tarihinde https://medium.com/@jamisoncobbs/the-real-freegan-lifestyle-freedom-solidarity-independence-c3ff9382bd9e adresinden alındı.
- Cooks, L. (2017). The end(s) of freeganism and the cultural production of food waste. *Perma/Culture: Imagining Alternatives in an Age of Crisis*. 54., 1-18.
- ErnstFriedman, K. (2016). Untying What Freegans Get out of the Garbage. *Trash Tours, Anthropology Now*, 4(3), 33-42. doi:https://doi.org/10.1080/19492901.2012.11728372
- Fallingfruit.org. (2022). *Feed people, not landfills!* 06 20, 2022 tarihinde falling fruit: http://fallingfruit.org/freegan adresinden alındı
- Fidan, A. (2014). Bir Atık Kültürü ve Atık Değerlendirme Yöntemi Olarak Kaynağından Ayrıştırma. *Standard Ekonomik ve Teknik Dergi*, 53(623), 27-36.
- Fidan, A. (2017). *Nitelikli Çöp veya Nitelikli Atık / Artık Maddeler*". 11 10, 2022 tarihinde Yazar Portal: https://www.yazarportal.com/nitelikli-cop-veya-nitelikli-atik-artik-maddeler/118204/ adresinden alındı
- Freecycle.org. (2022). 06 06, 2022 tarihinde https://www.freecycle.org/. adresinden alındı
- Freegan.info/. (2022). https://freegan.info/about-us/. 06 20, 2022 tarihinde Strategies For Sustainable Living Beyond Capitalism. adresinden alındı
- Gömdeniz, N. (2012). *Çöpten Yaşam Felsefesi Freeganizm*. Şubat 4, 2022 tarihinde Akşam: https://www.aksam.com.tr/pazar/copten-yasam-felsefesi-freeganizm--130835h/haber-130835 adresinden alındı
- Livingston, A. (2021). *Freegan Movement – Principles & Problems of Freeganism*. 06 20, 2022 tarihinde Money Crashers: https://www.moneycrashers.com/freegan-principles-problems-freeganism/ adresinden alındı
- Moneyless.org. (2022). *A rich life without money*. 06 20, 2022 tarihinde https://moneyless.org/ adresinden alındı
- Moré, V. C. (2011). Dumpster dinners: an ethnographic study of freeganism. *Journal for Undergraduate Ethnography*, 1(1). doi:10.15273/jue.v1i1.8004
- Nguyen, H. P., Chen, S., & Mukherjee, S. (2013). Reverse stigma in the Freegan community. *Journal of Business Research*, 67(2014), 1877-1884.
- Pentina, I., & Amos, C. (2011). The Freegan Phenomenon: Anti-Consumption or Consumer Resistance? *European Journal of Marketing*, 45(11/12), 1768-1778. doi:10.1108/03090561111167405

- Pickup, O. (2011). *Meet New York's 'Freegans' who enjoy the world's cheapest barbecues with food salvaged entirely from dustbins*. Şubat 3, 2022 tarihinde [www.dailymail.co.uk: https://www.dailymail.co.uk/news/article-2022338/New-York-Freegans-enjoy-worlds-cheapest-barbecue-food-salvaged-entirely-dustbins.html](http://www.dailymail.co.uk/news/article-2022338/New-York-Freegans-enjoy-worlds-cheapest-barbecue-food-salvaged-entirely-dustbins.html) adresinden alındı.
- Setaysha, O. (2015). *The Freegan Lifestyle*. Şubat 3, 2022 tarihinde <https://www.stayathomemum.com.au/my-lifestyle/frugal-articles/the-freegan-lifestyle/> adresinden alındı.
- Shantz, J. (2005). One Person's Garbage...Another Person's Treasure: Dumpster Diving, Freeganism, and Anarchy. *Verb*, 3(1), 9-19.
- Süzer, Ö., & Doğdubay, M. (2022). Sürdürülebilir Turizm Hareketliliğinde Yerel Gidaların Önemi Ve Rekabet Avantajı (Kavramsal Bir Analiz). *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 255-269.
- Tan, R. Y. (2018, 02). *Tüketim Çılgınlığına Karşı Bir Akım:Friganizm*. Ağustos 15, 2022 tarihinde Hukuk Gündemi: <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/hgdmakale/2018-2/8.pdf> adresinden alındı.
- Taş, M. (2020). Tüketim ve İsrar: Ortaköy İlçesi Üzerine Bir Değerlendirme. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Çorum, (Danışman: Doç. Dr. Yakup ÇOŞTU)*.
- Taş, S. (2020). Tüketim Karşıtı Yaşam Tarzları: Freeganizm, Gönüllü Sadelik Ve Minimalizm. *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi*(6), 38-64. doi:DOI: 10.48131/jscs.820039.
- Trashwiki.org. (2022). *Freeganfood*. 06 20, 2022 tarihinde "One person's trash is another's treasure": https://trashwiki.org/en/Main_Page adresinden alındı.
- Ünlüer, Ç. (2021). *Çöpten yaşam felsefesi: Freeganizm*. Şubat 4, 2022 tarihinde Gezgın Bilge: <https://gezginlerkulubu.org/copten-yasam-felsefesi-freeganizm/> adresinden alındı.
- Vegconomist. (2019). *What Exactly is Freeganism?* Şubat 3, 2022 tarihinde <https://vegconomist.com/society/what-exactly-is-freeganism/> adresinden alındı
- Villi, B. (2021). Aşırı Tüketime Karşı Bir Yaşam Biçimi Olarak "Freeganizm". *Pazarlama ve Organizasyon Perspektifinden Kuramlar ve Tartışmalar* (s. 131-141). içinde Gazi Kitabevi.
- Yavuz, N. (2017). *Freeganizm Nedir?* Şubat 4, 2022 tarihinde İlkses: <https://www.ilksesgazetesi.com/freeganizm-nedir-makale,5184.html#:~:text=Freeganizm%2C%20kullan%C4%B1lmadan%20ya,Basmane%202016> adresinden alındı.
- Yurt, İ. (2021). Toplum 5.o. Ö. Bozkurt (Dü.) içinde, *Örneklerle Dijital Çağdaki Dönüşüm* (s. 137-158). Nobel Yayın.
- Yurt, İ. (2022). Yöresel Bir Lezzet Olarak Peruhi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(5), 90-110.

Extended Abstract

Consumption used to mean meeting simple needs, but nowadays it is getting more and more complex. Due to the diversification and continuous increase in the demands of societies, people who are deceived by the attractiveness of consumption can ignore the negative consequences of excessive consumption. With the increase in

consumption, serious negative consequences have emerged at the individual, social and environmental level. This study deals with anti-consumption lifestyles. Most of the literature research on consumption focuses on the negative aspects of consumption and the anti-consumption lifestyle is not adequately researched. In this context, it is aimed to contribute to the literature in a different direction by examining the "freeganism" known as the anti-consumption lifestyle.

Freeganism, a combination of the words 'free' and 'vegan', emerged in the mid-1990s to address environmental movements and anti-globalization. Everywhere in the world, whether developed or developing, there are people scavenging and looking for food. People often think that Freegans are unemployed and needy. In reality, contrary to popular belief, freegans consist of lawyers, managers and students from different professions.

This article discusses dumpster divers reacting to the spree of overconsumption and freegans who are giving new life to all kinds of usable produce and the fresh food they collect from the garbage to neutralize this wasteful cycle. Freegans state that people waste a lot and they can live off the waste generated. Freegans are people who abstain from the consumer lifestyle as much as possible. The main focus of criticism by freeganism advocates is overconsumption and its negative effects. In a nutshell, dumpster diving encompasses the appropriation of goods that are seen as useless by householders, retailers and businesses, and that have been disposed of as valuable by freegans. Freegans use a wide variety of strategies (urban gathering, waste reuse and recycling, going green, eco-friendly travel, free housing-rent-free housing, trade, more less work) to get things for free without buying. In this direction, the reasons for the emergence of "freeganism" lifestyles, the ideas they adopted and the lifestyles were searched in various domestic and foreign sources. Some of the researches on "Freeganism" in the literature are as follows.

Shant, (2005) drew attention to anti-consumption by trash-diving in his work "One Person's Garbage...Another Person's Treasure: Dumpster Diving, Freeganism, and Anarchy". He concluded that it shows how valuable discarded products can actually be.

Cooks, (2017) in his study titled "The End(s) of Freeganism and the Cultural Production of Food Waste" draws attention to waste to save unnecessary consumption goods.

Villi (2021), in his study titled "Freeganism as a way of life against excessive consumption", concluded that freeganism emerged as an anti-consumption lifestyle.

According to our research, it is seen that the studies on "freegans" are insufficient. In addition, it is seen that there are very few resources such as books and theses on the subject. About 83 percent of the resources found are articles. Freegans advocate a sustainable thinking based on collaboration so that everyone can meet their needs freely. In fact, freegans argue that there is no escape from consumption, and they only criticize the idea of unlimited consumption. They demonstrate this by implementing ideas such as urban collecting (trash can diving/table diving), waste reuse and recycling, going green (gardening), eco-friendly travel, free housing-rent-free housing, barter, less work. In the study, it is seen that freegan communities emerged as a reaction to the effects of unnecessary consumption, they advocated focusing on the real meaning of life by simplifying natural life, they adopted sharing resources, minimizing the harmful effects of people's unconscious consumption, reducing waste by recycling and applying strategies for a human-oriented life from a profit-oriented economy. In future studies on freegan food products, it would be beneficial to examine whether there are harmful aspects of freegan food products other than their positive aspects in terms of health.